

تحلیلی موجز از مسئله FATF

عبور از مسئله و چالش و رسیدن به مرز بحران

مقدمه در روزهای اخیر مجدداً گروه ویژه اقدام مالی علیه پولشویی (FATF) علی‌رغم عدم تصویب لوایح مورد بحث در موعد قبلی (پایان خردادماه) این مدت را برای ایران یک دوره دیگر (تا پایان آبان ماه ۹۸) تمدید کرد. با توجه به طولانی شدن این موضوع و بحث‌های طولانی درگرفته پیرامون آن در این نوشتار از تکرار مسائل فنی و ماهیتی لوایح و تحلیل‌های موافق و مخالف پرهیز می‌شود و با برداشت از نگاه دو طرف و در نظر گرفتن هر دو منافع ملی و ایدئولوژیک که مورد نظر سیاست‌های کلی نظام است به استخراج رویکرد پرداخته می‌شود. ایران در حال حاضر از لوایح چهارگانه مدنظر گروه ویژه اقدام مالی بر علیه پولشویی FATF دو لایحه را تصویب نموده و دو لایحه پالرمو که از کنوانسیون‌های سازمان ملل متحد بوده و در سال ۲۰۰۰ با اکثریت اعضای مجمع عمومی سازمان ملل تصویب شد و لایحه الحاق به کنوانسیون‌های بین‌المللی مقابله با تامین مالی تروریسم CFT را هنوز تصویب ننموده و محل بحث مخالفان و موافقان است. مقدمتاً شایان اشاره است که علی‌رغم اینکه وزیر امور خارجه می‌گوید اینستکس ربطی به FATF ندارد اما هم ایشان به روشنی یکی از دلایل استعفا خود را عدم تصویب این لوایح برشمرد و هم سخنگوی وزیر خارجه آلمان صراحتاً اظهار داشته که این معاهدات باید مصوب شوند تا سازوکار اینستکس بتواند بر اساس سیستم یکپارچه مالی جهانی که بیش از ۲۰۰ کشور جهان با خرد جمعی آن را پذیرفته‌اند عملیاتی شود. رئیس سازمان انرژی اتمی کشورمان صراحتاً می‌گوید تمدید چندباره و بی سابقه فرصت ایران برای تصویب معاهدات نشانه مقاومت کشورهای بزرگ در برابر آمریکا و تلاش آن‌ها برای رابطه مالی و اقتصادی با ایران است. رئیس جمهور در صراحت بی سابقه گفته حتی اگر بتوان بدون تصویب این معاهدات به طور محدود تبادل مالی و اقتصادی داشت هزینه آن حداقل ۲۰ درصد برای کشور بالا می‌رود که در بحث منافع ملی بسیار معنادار است. اما مشکل عدم تصویب چیست؟ اگر از مسائل شعاری و موضع‌گیری‌های تریبون‌نظر از دست رفتن استقلال، ایجاد فضای انتزاعی مقایسه موضوع با کاپیتولاسیون (که نوعی مغالطات کلامی است) و ایجاد هراس بی‌مبنا نسبت به این معاهدات بگذریم، مخالفت با این معاهدات را می‌توان در یک تقسیم بندی کلی در سه دسته برشمرد:

بزرگ و کوچک آن را به صورت مقررات داخلی خود در آورده اند. ایران از سال ۲۰۱۶ عضو ناظر گروه آسیایی-اروپایی مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم است. با این توصیف مواردی به شرح زیر از سوی تصمیم گیرندگان نیازمند التفات نظر است:

۱ هیچ قطعنامه ای در سازمان ملل متحد که از سوی گروه اقدام ویژه الزام آور است بر علیه گروه‌های مقاومت نظیر حزب... و حماس وجود ندارد ولی ایران به دلیل عدم حضور در گروه، امکان این دفاع را از بین برده است و در عوض چندین قطعنامه بر علیه القاعده، داعش، النصره، طالبان و مانند آن که تامین مالی و تسلیحاتی آن از سوی آمریکا، رژیم صهیونیستی، عربستان، بحرین، امارات و مانند آن انجام می‌شود وجود دارد که ایران باز هم به دلیل عدم حضور در گروه اقدام ویژه فرصت افشای آن و استفاده از آن به عنوان اهرم فشار را از بین برده است.

۲ یکی از ابهام‌های گروه اقدام ویژه درباره ایران «گروه‌های مقاومت» می‌باشد حال آنکه در منشور سازمان ملل و قطعنامه‌های آن نهضت‌های مقاومت در کشورهای مورد اشغال مشروع شناخته شده اند و کمک‌ها به آن‌ها معنی ندارد. در حال حاضر مزارع شعیبا در لبنان، جولان در سوریه، جنوب یمن، بخش‌های بزرگی از فلسطین مورد اشغال جناح وهابی-صهیونیستی است و این

الف: شخصیت‌های دلسوز و نگران استقلال کشور و اطلاعات محرمانه نظام که ملاحظات کلان ایشان بر مطالعه فنی در این باره رجحان دارد.

ب: اشخاصی که به هر دلیلی اعم از منفعت از تحریم‌ها (به گفته موافقان) و غیره خود را پشت نگرانی‌های موجه شخصیت‌های دلسوز نظام پنهان کرده‌اند.

ج: اشخاصی که شعاعی بلندتر از مخالفت یا موافقت حداکثری با دولت را نمی‌پذیرند.

بررسی اجمالی و ارائه رویکرد

گروه ویژه اقدام مالی بر علیه تروریسم در واقع ۴۰ توصیه فنی در ۶ بخش برای بالا بردن سطح امنیت نظام مالی بین‌المللی دارد که به دلیل سهولت دسترسی به منابع از ذکر جزئیات پرهیز می‌نمایم. این توصیه‌ها خود به خود الزام آور نیستند ولی چون به صورت اجماع عام انجام می‌شود بالاترین سطح پذیرندگی را در سطح عرف بین‌المللی که به دلیل پیوستگی شدید نظام بین‌الملل سریعتر و گسترده‌تر از قوانین بین‌المللی عمل می‌کنند به همراه دارد. بسیاری از کشورها از انجام مبادلات مالی با کشورهای عدم اطمینان از نظر این گروه استنکاف می‌کنند و بسیاری بانک‌های

سید حسام الدین پورعباسی

کارشناس بانکی و کارشناس ارشد حقوق بین‌الملل

آنکه گروه ویژه اقدام مالی هیچ مخالفتی با معاملات نقدی و یا حمل پول در هر حجمی ندارد و صرفاً مبدأ و مقصد و هدف مد نظر است. این امر مانع از گران فروشی بازعرضه ارز وارداتی، تبدیل ارز و بازگشت آن به کشور و دامن زدن به ثروت‌های بادآورده، ایجاد تورم‌های ارزی و قیمتی و مانند آن خواهد شد.

۱۲ در صورت عدم پیوستن ایران به معاهدات، حاشیه ریسک همکاری با ایران بالا خواهد رفت و هر گونه جذب سرمایه گذاری خارجی، تراکنش‌های بانکی، تعیین شروط معامله و مانند آن حتی در صورت امکان با قیمت تمام شده بسیار بالاتری و با تعیین شرایط از سوی طرف خارجی همراه خواهد بود که با اصل استقلال نظام مناقات دارد.

۱۳ در خصوص سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در حال حاضر اجماع جهانی در مخالفت با اقدام آمریکا در قرار دادن نام سپاه در فهرست گروه‌های تروریستی هم به دلیل نقش درخشان سپاه در ریشه کن کردن فتنه داعش که تمام جهان را تهدید می‌کرد و هم به دلیل رسمی بودن سپاه به عنوان قوای نظامی یک کشور مستقل وجود دارد و بسیاری کشورها می‌دانند که راه ورود به بازار ایران در بسیاری بخش‌ها اعم از نفت، گاز، پتروشیمی، خودروسازی، پروژه‌های عمرانی و مخابراتی و غیره از مسیر شرکت‌های زیرمجموعه بخش اقتصادی سپاه می‌باشد و در کشمکش با تحریم‌های آمریکا هستند. ایران با نپیوستن به معاهدات در واقع دست دوستان خود را در محکومیت و مخالفت با این اقدام آمریکا خالی می‌سازد.

۱۴ اینکه رویکردی در کشور همه شاخص‌های بین المللی را ابزار غرب برای سپاه نمایی بیان کند از سوی هیچ خردمند مومن به منافع ملی پذیرفته نخواهد بود. نمونه‌هایی نظیر موسسه تحقیقات حکومت داری بازل که ایران را بر اساس شاخص «ضد پولشویی» بدترین کشور جهان معرفی می‌کند و یا موسسه شفافیت بین الملل که در شاخص «تشخیص فساد» ایران را در رتبه ۱۳۰ از میان ۱۶۷ کشور معرفی می‌کند و بسیاری مراجع معتبر و بی طرف جهانی را نمی‌توان صرفاً با گارد گرفتن و شعارهای تریبونی نادیده گرفت و نپذیرفتن این معاهدات به صورت زنجیره‌ای گزارش‌های همه این مراجع را در مجمع گروه که به صورت اجماع عام درباره اقدامات تقابلی و تنبیهی تصمیم می‌گیرد همچون ابزاری در دست دشمنان یا مخالفان ایران به صحنه خواهد آورد و ایران فرصت حضور و دفاع را از خود ساقط می‌سازد.

۱۵ انگیزه‌های اقتصادی دامن زدن به نگرانی‌های موجه هم می‌تواند موضوع قابل بررسی باشد.

۱۶ به غیر از سه دسته یادشده در تقسیم فوق بسیاری از خبرگان نظام بانکی و حقوق بین المللی در کشور هستند که در هیچ کدام از این دسته بندی‌ها قرار ندارند ولی با بینات روشن و خرد ناشی از شناخت مناسبات درونی گروه ویژه اقدام مالی و معاهدات جهانی به خوبی می‌دانند که تصویب این معاهدات (در مقایسه با رد آن توسط ایران) چگونه به ایران دست بالا را در دفاع از منافع ملی و ایدئولوژی، حمایت از فعالیت‌های متحندان منطقه‌ای، جفای وارده بر سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و افشای تخلفات آمریکا و متحندان منطقه ای اش در حمایت مالی از تروریسم خواهد داد و امید کاسبان احتمالی تحریم را نقش بر آب خواهد ساخت.

گروه‌های مقاومت ماهیتاً همان نهضت‌های آزادیبخش مشروع هستند ولی ایران به دلیل عدم حضور در گروه اقدام ویژه فرصت این تبیین و دفاع را از بین برده است.

۲ در صورت عدم تصویب معاهدات کلیه هشدارهای آمریکا درباره تامین مالی تروریسم از سوی ایران و خطر بالای ایران برای امنیت تبادلات مالی از سوی خود ایران ناخواسته تأیید می‌شود در حالیکه در صورت پیوستن به معاهدات نه تنها ایران به دفع این کارت بازی از آمریکا دست خواهد یافت که فرصت بسیاری برای چانه زنی، محدود کردن اطلاعات، دفع فشار فعلی و مانند آن خواهد داشت.

۴ ایران می‌تواند مثل بسیاری کشورهای اسلامی با حق شرط به رسمیت نشناختن رژیم صهیونیستی معاهده را بپذیرد.

۵ بر اساس گزارش صندوق بین المللی پول فقط درباره سطح پایبندی کشورها اظهار نظر می‌شود و الزام و پشتوانه قدرتمندی برای وادار ساختن کشورها وجود ندارد.

۶ امکان مذاکره درباره عدم بازرسی از سامانه‌های اطلاعات بانکی محرمانه و حفظ اطلاعات سری کاملاً وجود دارد و ایران بدون توجه به این امکان صرفاً موضوع را سفید یا سیاه تحلیل می‌کند که به دلیل عدم انسجام تاکتیکی بر سر مسائل ملی و ایدئولوژیک در داخل و نه آکادمیک بودن و یا روایی و پایایی بحث‌ها است.

۷ در صورت پیوستن به معاهدات، ایران زمان بسیار طولانی برای چانه زنی و عبور از تنگنای خودساخته فعلی خواهد داشت و حتی می‌تواند چندین سال به عنوان کشوری با سطح پایبندی پایین معرفی شود و حتی عدم پایبندی که در آن زمان هم امکان نرمش و بازی مجدد در دست ایران است اما عدم پیوستن با توجه به رئیس تندروری آمریکایی و همسویی او با دستگاه سیاست خارجی آمریکا ممکن است تجربه یک بار از موده شده بی‌اعتنایی به شورای حکام سازمان انرژی اتمی و ارجاع پرونده ایران به شورای امنیت مطرح شود که تمام زحمات ابطال شش قطعنامه قبلی که ایران را محل صلح و امنیت بین المللی معرفی می‌کرد به خطر خواهد افتاد.

۸ توصیه‌ها و گزارش‌های گروه ویژه اقدام مالی الزام آور برای کشورهای جهان نیستند ولی در صورتیکه این پرونده به دلیل عدم حضور ایران در گروه و از دست دادن کارت دفاع از خود منجر به اجماع کشورهای دشمن یا مخالف با ایران برای ارجاع موضوع توسط یکی از این کشورها به شورای امنیت و تصویب قطعنامه‌ای بر علیه ایران شود دیگر غیرالزام آور نبوده و همه کشورهای جهان از آن پیروی خواهند کرد.

۹ در حالیکه ایران در حال حاضر با هوشمندی مقام معظم رهبری و انسجام دستگاه سیاست خارجی و قوای نظامی شکاف آشکاری بین آمریکا و متحندان منطقه ای آن از یکسو و اروپا، روسیه و چین و سایر کشورهای جهان از سوی دیگر ایجاد کرده است نپیوستن به این معاهدات بی دلیل ایران را به دام آمریکا و متحندان متخاصم منطقه‌ای خواهد افکند.

۱۰ نپیوستن به این معاهدات به دلیل یکپارچگی نظام مالی بین المللی و نیاز موسسات اعتباری غیربانکی و بانک‌های کوچک طرف همکاری با ایران به دامنه خدمات بانک‌های بزرگ باعث دشواری ارتباط با آن‌ها و حتی استنکاف در همکاری با کشورمان خواهد شد.

۱۱ از دیگر اتهامات گروه درباره ایران قاچاق و فساد در معاملات نقدی می‌باشد حال

